

Josip Antolović

SVETI NIKETAS, BISKUP REMESIANE, APOSTOL SVIH RUMUNJA

Oblikovanje rumunjske nacije, rumunjski jezik i pokrštenje stare rimske pokrajine Dacije – iz nje će se u 14. stoljeću razviti dvije samostalne vojvodine: Vlaška i Moldavija, u 19. stoljeću, točnije god. 1881., nastati Kraljevina Rumunija, a od god. 1947. Narodna Republika Rumunjska – sežu u daleku prošlost, na početak 2. stoljeća, kad je car Trajan osvojio Daciju i kad je tim osvajanjem Rimsko carstvo bilo prostorno najraširenije. Prva izričita svjedočanstva o postojanju kršćanstva u karpatsko-podunavskoj regiji potječu iz doba cara Doklecijana, najvećega rimskog progonitelja Crkve, i to iz god. 303-304. Tada je u gradu Tomis, današnja Constanca na Crnom moru, bio mučen velik broj vojnika i puka. U tom je gradu već u 4. stoljeću bio jedan od glavnih kršćanskih centara sjeveroistočnog Balkana, biskupsko sjedište, koje će poslije prerasti u metropoliju pokrajine Skitije.

Poznati biskup Tomisa bijaše *sveti Theotimos* (biskup od god. 392. do 403.), po rođenju Skit. Veoma se trudio oko obraćenja Huna, koji su ga nazivali „bog Rimljana”. U borbi između bizantskog carskog dvora i sv. Ivana Zlatoustog stajao je uz velikog, nepravedno progonojenog sveca i biskupa. Javno je prekoravao držanje sv. Epifanija prema Origenu i njegovim djelima. Inače ga nazivaju apostolom Dobrudže. Provalom Avara Tomis, to važno biskupijsko središte, na žalost propade. Spomen-dan svetog Theotima slavi se 20. travnja.

Misionari, koji su evangelizirali područje današnje Rumunjske bilo sjeverno ili pak južno od Dunava, bijahu Latini. Među njima je najznačajniji sv. *Niketas*, biskup Remesiane, kod današnjeg Niša, kojega nazivaju „apostolom svih Rumunja”. Tražeći kršćanske korijene Evrope, upoznajmo apostola jednog od najstarijih evropskih naroda. Veliki apostoli velikih evropskih naroda dobro su poznati, ali, kako to obično biva, apostoli malih naroda manje su poznati. Izvucimo ih iz anonimnosti, iz neopravdana zaborava, jer i oni su značajan dio kršćanske povijesti našeg kontinenta, sjajne zvijezde na evropskom kršćanskom nebu.

O životu svetog Nicete iz Remesiane znamo malo. Nije nam sigurno poznato mjesto i vrijeme njegova rođenja. Znamo sigurno da je između 366. i 414. bio biskup u Remesiani. Dvaput je putovao u Italiju: god. 398. i 401-402., gdje je bio gost slavnog biskupa Nole, sv. Paulina, kojega bijaše velik prijatelj. U znak prijateljstva sveti mu je biskup posvetio dvije poeme u kojima hvali njegovu pastoralnu i apostolsku aktivnost među Dačanima te arijevim i poganskim Gotima.

Sveti Niceta okušao se i kao kršćanski pisac. Povjesničar Genadije pripisuje mu „6 Libelli instructionis“ – šest knjiga pouka koje bijahu namijenjene kršćanicima. Od njih su se, osim u odlomcima, sačuvala samo tri knjige: „De ratione fidei“, „De potentia Spiritus Sancti“ i „De symbolo“ – o vjeri, o snazi Duha Svetoga te o Vjervovanju. Nadalje, posjedujemo i dva njegova liturgijska govora: „De vigiliis“ (O bdjenjima) i „De psalmodiae bono vel de utilitate hymnorum“ (O dobrom psalmodije, o koristi himana). Svetac je napisao i kratku raspravu „De diversis appellationibus Christi“ (O raznim nazivima Krista). Neki mu pripisuju, no to je među učenjacima još uvijek sporno, i himan *Te Deum laudamus* (Tebe Boga hvalimo). Činjenica je da je taj svetac i apostol svih Rumunja jednostavnim i jasnim stilom znao izlagati vjerske istine, a to je i bilo potrebno onima kojima se obraćao. Bile su to „animae rusticae“ – duše koje nisu posjedovale neku veliku kulturu, a također su vrijedne pastirske brige, pouke i duhovne hrane.

U svojem *Vjervovanju* sv. Niceta jasno i odlučno brani Nicejsko vjervovanje, istobitnost Sina s Ocem, dakle, Kristovo božanstvo, temeljnu istinu kršćanske vjere. Vrijedno je i njegovo tumačenje Vjervovanja, u kojem se nadahnjivao na slavnim katehezama sv. Ćirila Jeruzalemskog. Svakako se njegova tumačenja smatraju važnima za povijest Simbola vjere, osobito Nicejsko-carigradskog vjervovanja. U tumačenju Vjervovanja sv. Nicete prvi se put spominje „zajedništvo svetih“, što je znak da se tada ozbiljno računalo s tom istinom. Ističem to u tumačeju Nicejsko-carigradskog vjervovanja, ne upuštajući se u to da već Apostolsko vjervovanje spominje općinstvo svetih. Iz pjesama sv. Paulina iz Nole doznajemo da je i biskup Niceta sastavljao himne i liturgijske pjesme. Poznato je i to da sv. Niceta „Magnificat“ pripisuje sv. Elizabeti, dok se općenito pripisuje Blaženoj Gospi.

Iako malo znamo o životu sv. Nicete, remesijanskog biskupa, ipak iz njegovih pisanih djela saznajemo prilično o njemu, a da se sačuvalo sve što je napisao, saznali bismo još i više. Njegov Život i djelo govore da je na području današnje Rumunjske već rano cvao kršćanski život, da je bilo važnih i razvijenih kršćanskih središta, da je i taj dio Evrope bio evangeliziran te da i rumunjski narod ima svoju dugu i bogatu kršćansku prošlost.

Prema podacima iz god. 1962., od 18 000 000 stanovnika Rumunjske 86% su Rumunji, više od 9% Mađari, oko 2,1% Nijemci, a ostalo su narodne manjine Ukrajinaca, Srba, Hrvata, Bugara, Slovaka, Čeha, Rusa, Tatara, Turaka, Grka, Armenaca i Poljaka. Većina pučanstva, 80%, pripada Rumunjskoj pravoslavnoj crkvi. Broj rumunjskih unijatskih kršćana, tj. sjedinjenih s Rimom, a bizantskog obreda, danas je zbog posebnih poratih okolnosti teško ustanoviti. God. 1930. bilo ih je oko milijun i pol. Samo 2% rumunjskog stanovništva čine katolici rimskog obreda, dakle, rimokatolici. Grkokatolici i rimokatolici proživljavali su nakon II. svjetskog rata vrlo teške dane. Sveta je Stolica činila, a i danas čini sve što je bilo i što jest u njezinoj moći kako bi zaštitila rimokatolike i grkokatolike, koji stoje pod njezinom jurisdikcijom. Mircea Clinet, koji se bavi crkvenom poviješću svojega naroda, smatra da je povijest tom narodu povjerila ulogu da bude prirodni most za susret između latinskog zapada te biznatsko-slavenskog i bizantsko-grčkog istoka. Na tome mo-

stu svojim pisanim djelom, koje je također značajan kamačak u mozaiku evropske kršćanske baštine i kulture, kao svjetionik stoji „apostol svih Rumunja”.

OSNOVANO MEĐUNARDODNO UDRUŽENJE ZA RELATIVISTIČKU ASTROFIZIKU

Vatikanska zvjezdarnica među prvim potpisnicima

Prigodom kongresa „Marcel Grossmann” o Einsteinovoj općoj teoriji relativnosti, održanog na Sveučilištu „La Sapienza” u Rimu 17. lipnja prošle godine potpisan je osnivački ugovor Međunarodnog udruženja za relativističku astrofiziku (ICRA) sa sjedištem u Rimu pri Odjelu za fiziku Sveučilišta „La Sapienza”.

Prvi potpisnici bili su predstavnici rimskog Sveučilišta „La Sapienza”, Vatikanske zvjezdarnice i Sveučilišta u Hefeu u Narodnoj Republici Kini. Predviđa se da će mu pristupiti i drugi instituti, među kojima, u najskorije vrijeme, Međunarodni centar za teorijsku fiziku u Trstu i Akademija za treći svijet, Sveučilište u Stanfordu (SAD) i Državno sveučilište u Washingtonu (SAD).

Ciljevi su Udruženja ovi:

a) istraživanje na području teorijske, iskustvene i promatračke astrofizike na planovima takve posebne složenosti da opravdavaju međunarodnu suradnju;

b) raspolaganje zajedničkim instrumentima i opremom ili takvima koji su Udruženju stavljeni na raspolagnje radi provođenja spomenutih istraživanja;

c) proučavanje i razvoj odgovarajućih metodologija i tehnologija za uspjeh istraživanja. Udruženje navedene ciljeve postiže s pomoću nadležnosti pojedinih svojih članova te sklapanjem sporazuma i ugovora prikladnih za postizavanje tih ciljeva.

Jednu od prvih inicijativa usmjerenih ostvarivanju ciljeva Udruženja (ICRA-e) poduzela je Vatikanska zvjezdarnica stavivši jedan svoj teleskop (dvostruki astrograf) na raspolaganje Udruženju. Taj će teleskop biti prenesen u Narodnu Republiku Kinu, u pokrajinu Xingiang.

Poznato je da su već nekoliko godina vatikanski astronomi prisiljeni tražiti nova mjesta za nebeska promatranja zbog prevelike osvijetljenosti noćnog neba u Castlegandolfu.

Osim toga, među mnogim znanstvenicima iz različitih krajeva svijeta koji su u istraživanju u Vatikanskoj zvjezdarnici ovih, posljednjih godina proveli duže ili kraće razdoblje bio je i stanovit broj astrofizičara iz Narodne Republike Kine. I upravo iz susreta vatikanskih astronoma s tim kineskim znanstvenicima rodila se zamisao da se vatikanski astrograf prenese u Kinu i da se tako bolje iskoristi.

U siječnju prošle godine (1985.) izaslanstvo od četiriju kineskih inženjera posjetilo je Zvjezdarnicu da bi ispitalo tehnička pitanja povezana s prijenosom teleskopa. Sada, s osnivanjem Udruženja — ICRA, pruža nam se prikladan institut da izvede taj prijenos.

Što se tiče znanstvenog istraživanja, taj će pothvat, sigurno, pridonijeti tome da se učvrste odnosi koje Vatikanska zvjezdarnica već ima s kineskim kolegama, ali i s drugim članovima ICRA-e. Kada, naime, teleskop bude postavljen na svojem novom položaju, bit će, snagom statuta, na raspolaganju svim članovima ICRA-e.*

* Prema *L'Osservatore Romano*, od 28. lipnja 1985., str. 5.